

C153 – OPE19

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2007-2008

27 februari 2008

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR OPENBARE WERKEN, MOBILITEIT EN ENERGIE

INHOUD

Vraag om uitleg van de heer Patrick De Klerck tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de energiewetgeving	1
Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over landbouwwegen in plattelandsregio's	2
Vraag om uitleg van de heer Jan Peumans tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de gevolgen die men geeft aan de interne auditrapporten van de administratie Wegen en Verkeer	4
Vraag om uitleg van mevrouw Hilde Eeckhout tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de rol van het groenestroomcertificaat als stimulans voor zonne-energie	6
Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de stijgende energieprijzen voor de lokale besturen	8
Vraag om uitleg van de heer Rudi Daems tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de voorbeeldfunctie van de Vlaamse Regering inzake energiezuinig bouwen	10

Waarnemend voorzitter: de heer Jos De Meyer

Vraag om uitleg van de heer Patrick De Klerck tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de energiewetgeving

De voorzitter: De heer De Klerck heeft het woord.

De heer Patrick De Klerck: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, het tot stand komen van de energiewetgeving heeft heel wat voeten in de aarde gehad. In het kader van de energiewetgeving is op Europees niveau het volgende beslist omtrent de energieprestaties in openbare gebouwen: "Alle openbare gebouwen met een oppervlakte groter dan 1000 m² waarin overheidsdiensten- en instellingen gevestigd zijn, die overheidsdiensten verstrekken en door het publiek bezocht worden, moeten een doorlichting ondergaan inzake energieprestaties.

Die doorlichting resulteert in een energieprestatiecertificaat (EPC) dat op een zichtbare plaats moet worden opgehangen in het betreffende gebouw. Het certificaat bevat informatie over de energieprestatie van het gebouw. De maatregel werd getroffen met het oog op een nuttig maar matig gebruik van energie in Vlaanderen. Daarnaast informeert het certificaat ook over de energiebesparende investeringen die op korte termijn terugverdienbaar zijn.

Er is besloten dat het plaatsen van dit certificaat ten laatste moet gebeuren voor 4 januari 2009. Die datum is niet meer veraf, en aangezien de Vlaamse richtlijn een doorlichting gedurende een periode van een jaar oplegt, moest men ten laatste op 4 januari van dit jaar begonnen zijn met de doorlichting.

Mevrouw de minister, in welke mate is de doorlichting al gebeurd in de Vlaamse gemeenten? Kan de einddatum eventueel uitgesteld worden? Indien de einddatum niet gehaald wordt, welke maatregelen zullen dan getroffen worden?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer De Klerck, zoals u weet, moet het energieprestatiecertificaat voor publieke gebouwen uiterlijk op 1 januari 2009 op een voor het publiek zichtbare plaats worden opgehangen. Het energieprestatiecertificaat zal een kengetal bevatten dat gebaseerd is op een gemeten jaarlijks energieverbruik.

Om uiterlijk op 1 januari 2009 over het energieprestatiecertificaat te kunnen beschikken, moesten de gemeenten

in de loop van december 2007 de startwaarden van de meterstanden voor elektriciteit, gas en stookolie noteren. In de loop van 2008 kan dan de energieaudit worden uitgevoerd. Een jaar na het opmeten van de startwaarden, dus uiterlijk in december 2008, dienen de eindwaarden van de meterstanden te worden genoteerd. Op dat moment kan de energiedeskundige de verzamelde gegevens, met name de startwaarden, de eindwaarden en de antwoorden op de vragen van de energieaudit, in een webapplicatie inbrengen, waarna hij het energieprestatiecertificaat zal ontvangen. Het is dus nog te vroeg om al een indicatie te geven van de gemeenten die een doorlichting hebben uitgevoerd.

De Europese richtlijn betreffende de energieprestaties van gebouwen moet uiterlijk op 4 januari 2009 omgezet zijn. De Vlaamse wetgeving stelt dat het certificaat op 1 januari 2009 moet worden ophangen. We naderen met andere woorden de deadline, en dus kunnen we de einddatum onmogelijk verschuiven. Het is praktisch echter nog perfect haalbaar om het certificaat in de gemeenten op te hangen. Het is dan ook de bedoeling het nog dit jaar op te lossen.

U vroeg ook wat er gebeurt als de datum niet gehaald wordt, maar ik vind het te vroeg om daar nu al grote uitspraken over te doen. Ik heb immers gemerkt dat de gemeenten en andere publieke organisaties volop bezig zijn met de voorbereiding van de invoering van het certificaat. Zij hebben nog bijna een jaar de tijd om een certificaat op te maken. Gelet op de voorbeeldfunctie die de publieke organisaties hebben, ga ik ervan uit dat zij al het mogelijke doen om tijdig het energieprestatiecertificaat op te maken en op te hangen. Mochten we echter vaststellen dat er over enkele maanden nog problemen of knelpunten zijn, zal ik de gemeenten daar in een aanvullende communicatie nog eens op wijzen. Maar zoals de zaken er nu voor staan, is het perfect mogelijk om de streefdatum te halen.

De voorzitter: De heer De Klerck heeft het woord.

De heer Patrick De Klerck: Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Er zitten inderdaad heel wat goede leerlingen in de klas. Daar zit het probleem niet. Het mogelijke probleem zit bij de gemeenten die daar nog niet mee bezig zijn. Ik betreur dat er nog geen overzicht is van wat er al gebeurd is. Ik begrijp dat het niet zo eenvoudig is om al die zaken op te vragen, maar ik wil er toch op wijzen dat dit van nabij dient te worden opgevolgd, precies om problemen te vermijden.

Een zuinig energiebeleid is een belangrijk beleids-element. De meeste gemeenten willen daar ook aan

meewerken. Ik heb echter de indruk dat een aantal gemeenten nog een beetje achteroplopen. Ik laat die gemeenten het voordeel van de twijfel en houd het voorlopig bij mijn vraag om alles van dichtbij op te volgen. Een bijkomende communicatie vanuit uw kabinet of vanuit de VVSG kan inderdaad zinvol zijn om nog eens te wijzen op het belang van de certificaten.

Minister Hilde Crevits: Uw suggestie om even te overleggen met de VVSG lijkt me zinvol. De VVSG heeft voorlopig nog geen problemen gesignaleerd. Vorig jaar is hier ook al uitgebreid over gecommuniceerd. Ik was toen zelf nog schepen van Energie, dus ik heb dat van dichtbij meegemaakt.

Ik zal mijn kabinet in elk geval contact laten opnemen met de VVSG. Indien we vaststellen dat er problemen zijn, zullen we vanuit de administratie nog een brief laten vertrekken naar de gemeenten met aanvullende informatie. Er bestaat overigens al een informatiepunt voor de gemeenten, maar als het nodig blijkt, zullen we daar nog eens bijkomend over communiceren.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over landbouwwegen in plattelandsregio's

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Mevrouw de minister, mijnheer de voorzitter, geachte collega's, landbouwwegen zijn smalle verharde wegen in het agrarisch gebied die in de eerste plaats gebruikt worden door de landbouw en het plaatselijk verkeer. De gemeenten hebben slechts een beperktere fiscale draagkracht waardoor ze over een beperkt budget beschikken om taken uit te voeren. Het onderhoud van deze landbouwwegen is een gemeentelijke taak die niet volledig naar behoren kan worden uitgevoerd door een gebrek aan middelen. Specifieke subsidies voor het onderhoud en beheer van landbouwwegen bestaan niet – niet meer zou ik zeggen, want vroeger waren er wel een aantal kanalen om subsidies te krijgen.

Verschuivende evoluties leiden ertoe dat de druk op de landbouwwegen verder toeneemt. Deze evoluties hebben te maken met het toenemend sluijverkeer – woonwerkverkeer, toeristisch verkeer –, evoluties in de landbouw – zware transporten en steeds grotere landbouwmachines – en evoluties in de toeristisch-recreatieve sfeer.

Het continue gebrek aan middelen om erin te investeren en de toegenomen druk vanuit verschillende sectoren op

deze landbouwwegen creëert een structureel probleem voor de economische ontwikkeling van de plattelandsregio's. Landbouw, in z'n meest brede betekenis, en toerisme zijn de belangrijkste economische sectoren van deze regio's. De aangepaste inrichting en een goed onderhoud van het landbouwwegennetwerk is van cruciaal belang voor de verdere ontwikkeling en innovatie van de beide economische sectoren.

Deze problematiek komt voor in zowat alle Vlaamse plattelandsregio's. Ik wil hier absoluut niks specifiek voor de Westhoek alleen vragen. Een aangepast beleidskader voor deze problematiek zou bijgevolg dienstig zijn voor alle landelijke regio's in Vlaanderen.

Mijnheer de minister, bent u op de hoogte van deze problematiek? Ziet u een mogelijkheid om een beleidsmodel te leveren voor een economisch beheer van landbouwwegen in functie van het gewijzigd gebruik? Kan er een methodiek ontwikkeld worden voor de indeling van landbouwwegen op basis van hun functies? Kan er een specifiek inrichtingsmodel ontwikkeld worden op basis waarvan landbouwwegen kunnen worden ingericht? Ziet u andere oplossingen om deze problematiek aan te pakken?

De heer Jos De Meyer: Ik vind dit een heel interessante vraag die niet alleen betrekking heeft op de Westhoek, maar op het hele Vlaamse land. Sommige steden zijn niet enkel een stad, maar hebben ook plattelandsdeelgemeenten. Dat is bijvoorbeeld zo in Veurne, maar ook in mijn stad Sint-Niklaas.

Ik wil u wel eens uitnodigen om te tonen hoe we een aantal wegen op het platteland gerenoveerd hebben. Er waren een aantal typische kasseiwegen. We hebben ervoor gekozen om die te behouden, maar bij de renovatie is er langs beide kanten een betonstrook van 50 tot 70 centimeter aangelegd. We wilden enerzijds de typische landbouwfunctie behouden maar anderzijds ook de toeristische recreatieve functie ondersteunen.

De heer Verfaillie zegt dat er vroeger subsidies voor de plattelandswegen waren. Dit is geen eeuwigheid geleden, maar pas vijf jaar geleden. Tot het begin van vorige legislatuur konden landelijke wegen binnen poldergebieden effectief gesubsidieerd worden door de Vlaamse overheid. Maar minister Dua, toenmalig minister van Leefmilieu, heeft deze subsidies afgeschaft. Ik heb deze problematiek in het begin van deze legislatuur aangekaart bij minister Peeters, zowel in deze commissie als in de commissie voor Leefmilieu. Hij heeft me toen beloofd dat hij samen met de administratie zou onderzoeken of het mogelijk was om die opnieuw in te voeren.

Dat is dan ook de reden waarom ik me heel uitdrukkelijk aansluit bij de vraag van de heer Verfaillie. Zou het

niet zinvol zijn dat de Vlaamse Regering dit opnieuw zou bekijken? Ik begrijp dat het in periodes van financiële schaarste moeilijker is dan in deze legislatuur, maar ik hoop dat we hier de volgende maanden op kunnen terugkomen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, ik heb de vraag bekeken vanuit Openbare Werken. Als minister van Openbare Werken ben ik bevoegd voor de gewestwegen en alles wat daarmee te maken heeft. Deze vraag gaat dus mijn bevoegdheid te buiten.

Dat was ook de teneur van mijn antwoord. Ik heb daarnet nog overlegd met mijn medewerker om na te gaan hoe ik dit breder kan situeren. Ik zie een link met landbouw en met ruimtelijke ordening. Zo komen we terecht bij plattelandsontwikkeling en bij de programma's die in dat verband bestaan. Ik ben bereid om de problematiek vanuit het oogpunt leefmilieu te bekijken, uiteraard in samenwerking met de VVSG. Ik ben dus bereid om dat te onderzoeken zonder op dit ogenblik engagementen aan te gaan. Er is daarover ook niets opgenomen in de begroting.

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord. Dit dossier is aan bod gekomen tijdens het Westhoekoverleg, dat is een samenwerkingsverband tussen de Westhoekgemeenten waarbij de burgemeesters maandelijks vergaderen. Daar is gevraagd of er specifieke oplossingen mogelijk zijn. Ik weet ook wel dat u niet meteen een beleidskader kunt scheppen. Ik kan deze problematiek misschien ook aankaarten bij de minister-president die bevoegd is voor het plattelandsbeleid. Er is een probleem met de financiële draagkracht van de plattelandsgemeenten. Meestal gaat het aantal kilometers landbouw- en gemeentewegen samen met de fiscale armoede want hoe groter de gemeente hoe minder inwoners. De kostprijs om de wegen te onderhouden, stijgt daarenboven jaar na jaar spectaculair. We kunnen met dezelfde budgetten steeds minder kilometers heraanleggen.

Mevrouw de minister, ik noteer uw engagement om na te gaan wat de mogelijkheden zijn. Ik ben al bijna tien jaar burgemeester. Tijdens mijn beginjaren – dat was nog in het vorige millennium – konden we een beroep doen op subsidies van Polders en Wateringen. Met middelen van het Vlaamse Gewest investeerden die mee in de gemeentelijke landbouwwegen, indien die gelegen waren naast een polderwaterloop.

Tot besluit nog een uitsmijter. Mevrouw de minister, ik merk dat u heel wat openbare werken aan het uitvoeren bent. We kunnen het alleen maar toejuichen dat u heel wat gewestwegen aanpakt. *(Opmerkingen van de heer Johan Sauwens)*

Dat is niet alleen in West-Vlaanderen het geval. Ik heb de cijfers opgevraagd en er zullen meer middelen naar Limburg gaan dan naar onze provincie.

Heel wat doortochten worden tijdelijk afgesloten om die wegen herin te richten. Veel verkeer maakt dan ook gebruik van landbouwwegen. Is het niet mogelijk dat er na de openbare werken compensaties worden gegeven aan de lokale besturen om de kapotgereden landbouwwegen opnieuw te herstellen?

De voorzitter: De heer Peumans heeft het woord.

De heer Jan Peumans: Mevrouw de minister, het antwoord van de minister neemt mijn verwondering weg. De vraag van de heer Verfaillie is wel terecht als het gaat over de verdeling van het Gemeentefonds. Die discussie moet opnieuw worden aangezwengeld. De centrumsteden krijgen uit verschillende potten geld, maar de plattelandsgemeenten zijn volledig op zichzelf aangewezen.

Ik was verwonderd te horen dat er geld werd gegeven uit een of andere pot. Ik doe al 25 jaar de gemeente financiën en we onderhouden al 25 jaar de plattelandswegen zelf. We hebben dat steeds uit eigen zak moeten betalen. Het engagement van de minister om na te gaan welke de mogelijkheden zijn, lijkt mij een goed idee. Ik ben benieuwd naar het resultaat. Bij mijn weten zijn de plattelandswegen de volledige bevoegdheid van de gemeenten. Ze moeten het onderhoud zelf financieren.

De heer Jos De Meyer: Ik neem nota van het engagement van de minister van Leefmilieu om dit te onderzoeken via Polders en Wateringen.

Minister Hilde Crevits: Het is van belang na te gaan wat er vroeger bestond. Er worden heel wat programma's uitgewerkt om plattelandsgemeenten in te richten. Er zijn er al enkele goedgekeurd de voorbije maanden.

Dan was er de vraag over schade bij grote openbare werken. Als er schade wordt aangericht aan belangrijke omleidingswegen, bestaat de mogelijkheid om dit op te nemen in het bestek.

Er moet dan wel een plaatsbeschrijving op voorhand en ook achteraf gebeuren waarna een schadevergoeding kan worden gegeven. Bij heel grote werken waar heel wat verkeer niet via grotere wegen kan worden omgeleid maar via kleinere wegen moet rijden, is dit een mogelijkheid. Dat is nog niet algemeen, maar het hangt van werk tot werk af of dergelijke schadevergoeding wordt opgenomen in het bestek.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *De heer Johan Sauwens treedt als waarnemend voorzitter op.*

Vraag om uitleg van de heer Jan Peumans tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de gevolgen die men geeft aan de interne auditrapporten van de administratie Wegen en Verkeer

De voorzitter: De heer Peumans heeft het woord.

De heer Jan Peumans: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, mijn vraag is een uiting van frustratie over een langlopende discussie waarop nu gedeeltelijk een antwoord is gekomen. Het gaat over het inzagerecht van parlementsleden in interne auditrapporten. Op 6 mei 2006 heeft uw voorganger, de heer Peeters, een brief naar de voorzitter van deze commissie gestuurd. Dat gebeurde naar aanleiding van onze vraag om inzage te verkrijgen in een aantal auditrapporten over wat toen nog de Administratie Wegen en Verkeer heette. Het eerste rapport ging over de wegen in het district van Gentbrugge, in Oost-Vlaanderen.

Het tweede ging over het district Hasselt, opgesteld naar aanleiding van een klacht van iemand die spijtig genoeg niet het statuut van klokkenluider heeft. In die klacht wordt gevraagd om een audit van het district autowegen uit te voeren. Het derde gaat over het viaduct van Vilvoorde. Dat laatste is boeiende literatuur, vooral om te vernemen hoe men met bepaalde procedures omgaat. Ten slotte zou er nog een proefaudit bestaan over de districtswerking in Vlaams-Brabant, maar die heb ik niet te pakken gekregen.

Naar aanleiding van het ontslag van de heer Rudy Aernoudt als hoofd van het Departement Economie, Wetenschap en Innovatie kregen we ongevraagd het auditrapport in handen. Dat gebeurde in het kader van de openbaarheid van bestuur. Ik vind dat een volksvertegenwoordiger, in het kader van zijn parlementair controlerecht, recht heeft op méér. In dat rapport zijn de namen onleesbaar gemaakt. Ook in het rapport over de Limburgse wegen is dat het geval. Naar aanleiding van een bespreking van de werken in het district Gentbrugge is de minister uitgebreid ingegaan op de gevolgen die zijn gegeven aan het rapport. Het probleem is niet specifiek voor het district: overal is behoefte aan een aantal duidelijke procedures en spelregels.

Ik wil het nu even hebben over de Limburgse audit. Een ex-werknemer heeft bij zijn vroegere afdelingshoofd een klacht ingediend. Die klacht is bij de toenmalige directeur-generaal terechtgekomen. Als ik me niet vergis heeft die laatste dan aan de dienst Interne Audit een audit gevraagd van het district autosnelwegen. Die ex-werknemer heeft mij meegedeeld dat er met dat rapport

niets gebeurt. Ik heb dan een brief naar de procureur des konings gestuurd.

Op 6 juli 2007 heeft de procureur des konings me dit geschreven: "Het is niet gebruikelijk en wellicht ook niet wenselijk dat via politieke bemiddeling een ex-werknemer van een organisatie zijn stem laat horen over eventuele onregelmatigheden." De procureur des konings zegt ook dat die ex-werknemer informatie aan het parket kan bezorgen. Die informatie "zal dan gevoegd worden en dient gelezen te worden in het kader van het dossier dat het kabinet van voormalig minister Peeters aan ons parket heeft overgemaakt."

Ik heb dan met de woordvoerder van het parket gesproken. Hij deelde me telefonisch mee dat de zaak wordt geseponeerd. Volgens hem is het onmogelijk om te bepalen hoe groot de schade is die het Vlaamse Gewest oploopt. Het parket kan niet duidelijk aangeven welke nadelen het gewest heeft opgelopen. Voorts bevat het auditrapport vijftien aanbevelingen staan. Ik weet niet of die zijn opgevolgd. Misschien kan ik daarover een schriftelijke vraag indienen?

Het auditrapport is erg duidelijk. Er staan fundamentele bedenkingen in. Die zijn trouwens overgemaakt aan het parket. Het parket heeft de vrijheid te seponeren, maar de fundamentele vragen zijn gesteld. Ik hoop dat ik duidelijke antwoorden zal krijgen. Een: welke audits zijn tot vandaag opgesteld door de eigen en de externe auditteams? Twee: welke gevolgen zijn gegeven aan de aanbevelingen in de interne audit? Ik verwijs in dit verband naar het eindrapport administratief onderzoek, afdeling Wegen en Verkeer, Limburg van 18 februari 2005. Worden die aanbevelingen systematisch opgevolgd? Drie: welke strafrechtelijke maatregelen zijn tot op heden genomen wegens al dan niet bewezen corruptie?

Zijn er tot op heden vaststellingen gedaan die het vermoeden van misdrijven bevestigen? Heeft de dienst Interne Audit aangifte gedaan van de vaststellingen bij de Centrale Dienst voor de Bestrijding van Corruptie? Werden de vaststellingen overgemaakt aan het parket?

Heeft de minister zelf klacht ingediend en zich burgerlijke partij gesteld bij de onderzoeksrechter omdat het parket geen verdere stappen wenst te zetten?

Het parket treedt bijvoorbeeld niet op omdat de exacte inhoud van de corruptie niet voldoende te berekenen valt.

Als bepaalde vaststellingen van een administratief onderzoek worden geseponeerd, rijst de vraag of het niet aan de minister is om zich burgerlijke partij te stellen.

De heer Johan Sauwens: Ik heb nog de periode van het Hoog Comité van Toezicht gekend. Het comité

verrichtte toen het onderzoek. Er waren verschillende mogelijkheden. Ofwel stelde men geen belastende feiten vast. Vaak ging het dan om loze geruchten of valse aanklachten. Daarenboven werden er geregeld steekproeven gedaan. Een tweede mogelijkheid bestond in een strafrechtelijke vervolging door het parket en de onderzoeksrechter. Dan speelt de scheiding der machten. Parlementsleden moeten zich onthouden van commentaar over het al dan niet vervolgen door het parket en het al dan niet veroordelen door de rechtbanken. Voorts gelden in onze democratie zowel het recht op verdediging als het geheim van het onderzoek.

In andere gevallen was er grond om op te treden en een tuchtdossier op te stellen zonder daarom in een strafrechtelijke sfeer te belanden. Zo kan worden vastgesteld dat er niet gewerkt was volgens de regels van goed bestuur en de interne regels van de administratie.

Ten slotte bestond de mogelijkheid die ons ook door het comité werd aangereikt, namelijk de procedures in verband met subsidiëring en toewijzing aanpassen. Dat kan beletten dat er sommige zaken fout lopen.

We moeten de vraag stellen welke beleidsconclusies aan deze audit worden gekoppeld en niet het verzet tegen rechtbanken of parketten organiseren.

De heer Flor Koninx: Ik heb ook een bedenking bij twee van de gestelde vragen, onder meer de volgende: “Zijn er vaststellingen gedaan die het vermoeden van misdrijven bevestigen?” Het parlement gaat hier zijn boekje te buiten. Als we vragen stellen naar de stand van zaken inzake het gerechtelijk onderzoek en over vermoedens van misdrijven, denk ik dat wij een scheve schaats aan het rijden zijn. Ik wil hier aanmanen tot enige voorzichtigheid.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Het dossier heeft al een hele weg afgelegd. De voorbije jaren is het Agentschap Wegen en Verkeer zowel door de dienst Interne Audit als het Rekenhof doorgelicht. U verwijst naar audits die specifiek bij de dienst Interne Audit zijn aangevraagd en tot doel hadden eventuele malversaties aan het licht te brengen. U verwijst ook naar drie audits. Dat zijn de enige die gaan over mogelijke malversaties.

Er zijn nog andere audits, onder meer de procesaudits door de dienst Interne Audit van het proces infrastructuurwerken en van het proces districtswerking in het jaar 2002; de organisatie-audits door dienst Interne Audit van de provinciale afdelingen in het jaar 2003 en van het agentschap zelf onder de vorm van een sterktezwakteanalyse in het jaar 2007; de opvolgingaudits door de dienst Interne Audit van de al uitgevoerde audits en de implementatie van de geformuleerde aanbevelingen in

2007; de thema-audits door het Rekenhof over de verrekeringen in 2005.

Na elke interne audit zijn er actieplannen opgesteld. Bij de audits die betrekking hadden op een provinciale afdeling werd dit actieplan in eerste instantie door de betrokken afdeling opgesteld en uitgevoerd. Daarna zijn een aantal werkgroepen gestart met het uitrollen van de actieplannen voor alle andere betrokken afdelingen. Deze werkwijze werd in de commissie Openbare Werken toegelicht bij de rapportering over de uitvoering van de aanbevelingen uit het auditrapport in Oost-Vlaanderen.

Op basis van de sterktezwakteanalyse werden voor het jaar 2008 een aantal agentschapdoelstellingen geformuleerd die moeten helpen de aanbevelingen uit dit rapport concreet aan te pakken. Voor het Agentschap Wegen en Verkeer in 2008 werden 19 jaardoelstellingen opgemaakt. Daarvan zijn er zes rechtstreeks het gevolg van de aanbevelingen uit de sterktezwakteanalyse van het agentschap door de dienst Interne Audit. De zesde doelstelling is de afstemming van de communicatie van het agentschap en het opmaken van communicatieplannen.

Voorts is er doelstelling 8, het onderzoek naar belanghebbenden van het agentschap in het kader van belanghebbendenmanagement. Doelstelling 11 omvat het uittekenen van het ICT-beleid van het agentschap op lange termijn. Doelstelling 12 betreft het uittekenen van een systeem van interne controle en risico-analyse conform de beheersovereenkomst. Doelstelling 14 moet de financiële structuren, de processen en de functies in kaart brengen. Doelstelling 18 ten slotte betreft het uittekenen van een langetermijnintegriteitsbeleid.

Vanuit de directieraad van het Agentschap Wegen en Verkeer worden deze actieplannen en doelstellingen mee opgevolgd. Momenteel loopt er een procedure voor de aanwerving van een ankerpunt interne controle om onder andere bij de opvolging en rapportering van deze aanbevelingen korter op de bal te kunnen spelen.

Volgens informatie uit de auditrapporten en van Interne Audit zelf is enkel naar aanleiding van de audit bij de afdeling Wegen en Verkeer Limburg een dossier overgemaakt aan de Centrale Dienst voor de Bestrijding van de Corruptie of CDDBC. Bij de twee andere auditrapporten, die van Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant, heeft Interne Audit na een zeer grondig, langdurig en diepgaand onderzoek geen feiten vastgesteld die het overmaken van een dossier aan de CDDBC noodzaakten.

De CDDBC is een centrale directie van de federale gerechtelijke politie. Als misdrijven worden vastgesteld door de politie maken zij die over aan het bevoegde parket. Deze dienst is bevoegd voor de ondersteuning

van het opsporen van misdrijven ten nadele van de belangen van de staat, de fraude gepleegd bij openbare aanbestedingen, alsmede de ernstige en complexe misdrijven van privé- en publieke corruptie.

Deze dienst houdt zich in het bijzonder bezig met beeldvorming. Hij detecteert de corruptiegevoelige sectoren van het overheidshandelen en formuleert een voorstel tot geïntegreerde aanpak. Het parket beslist vervolgens autonoom of er omwille van die feiten strafvervolg ingesteld moet worden.

Bij het uitwerken van de verschillende aanbevelingen uit deze rapporten zijn tot op heden geen nieuwe of andere vaststellingen gedaan.

Ik heb tot op vandaag geen klacht ingediend met burgerlijke partijstelling bij de onderzoeksrechter. Door de aanmelding bij de centrale dienst staat het Vlaamse Gewest wel geregistreerd als benadeelde partij en worden we automatisch op de hoogte gehouden van de beslissing tot al dan niet vervolging in deze zaak.

Deze week vernamen we dat het parket op 3 januari heeft beslist om de zaak te seponeren. Ik heb dan ook aan de afdeling Juridische Dienstverlening gevraagd om te onderzoeken welke verdere stappen al dan niet overwogen moeten worden. Het is nu ook mogelijk een afschrift te krijgen van het dossier. Ik verwacht dat er tijdens een van de volgende weken een beslissing zal worden genomen.

De voorzitter: De heer Peumans heeft het woord.

De heer Jan Peumans: Mevrouw de minister, als ik u goed heb begrepen, dan is de zaak geseponneerd op 3 januari 2008 en zal uw afdeling Juridische Dienstverlening u adviseren welke verdere stappen u kunt ondernemen. Ik wacht eveneens op dat advies. Kunnen wij dat dossier dan inzien? Ik baseer me op de conclusie van het rapport van Interne Audit waarin staat: "Door Interne Audit werden vaststellingen gedaan die het vermoeden van gepleegde misdrijven bevestigen."

Minister Hilde Crevits: Het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement heeft onlangs zelf voorgesteld om een kader te scheppen voor de wijze waarop we daar in de toekomst mee kunnen omgaan en welke documenten al dan niet kunnen worden overgemaakt. Verder moet worden nagegaan in hoeverre een parlementslid aan de geheimhoudingsplicht onderworpen is als bepaalde informatie ter beschikking wordt gesteld. Ik vind het belangrijk dat daar werk van wordt gemaakt.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

– *De heer Marc van den Abeelen treedt als voorzitter op.*

Vraag om uitleg van mevrouw Hilde Eeckhout tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de rol van het groenestroomcertificaat als stimulans voor zonne-energie

De voorzitter: Mevrouw Eeckhout heeft het woord.

Mevrouw Hilde Eeckhout: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik las onlangs in de krant dat de Vlaming de zonne-energie helemaal heeft ontdekt. Dat blijkt onder andere uit de stijging van het aantal geplaatste zonne-energie-installaties. In 2007 is het aantal nieuw geplaatste installaties opgelopen tot 1800 in vergelijking met 400 in 2006. Dat is een spectaculaire stijging. Bovendien zou 90 percent van alle installaties bij gezinnen zijn geplaatst. Dat is een positieve evolutie.

Met die zonne-energie wordt een jaarvermogen aan elektriciteit geproduceerd voor 4000 gezinnen. In vergelijking met de andere groene energiebronnen blijft zonne-energie met haar 3 percent het kleine broertje naast de windenergie, de biomassa en de huisvuilverbranding.

Volgens de VREG is het succes van zonne-energie te wijten aan de prijsstijging van de klassieke energiebronnen en in de stimulans die Vlaanderen geeft door groenestroomcertificaten van 450 euro te vergoeden. In de wandelgangen wordt gefluisterd dat die 450 euro zou dalen. Klopt dat of niet?

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Mijnheer de voorzitter, het is geen gemakkelijke job om vragen wel of niet ontvankelijk te verklaren, maar op 12 februari hadden we in de commissie een debat over hernieuwbare energie en ik heb toen net dezelfde vraag gesteld. Momenteel zou er een subsidie zijn van 450 euro per groenestroomcertificaat. Klopt het dat er een verlaging wordt gepland?

Mevrouw de minister, u hebt toen geantwoord dat bij het bepalen van de Vlaamse groenestroomdoelstellingen rekening wordt gehouden met doeltreffendheid en doelmatigheidsoverwegingen. Vandaag liggen geen dossiers op tafel om de opbrengst van groenestroomcertificaten plots te laten zakken. Dit kan niet stilletjes worden beslist. Dat moet door het Vlaams Parlement worden goedgekeurd. Dat was toen uw antwoord, mevrouw de minister. Ik denk dat uw antwoord vandaag hetzelfde zal zijn.

Ik heb ook een aanvullende vraag. U herinnert zich ongetwijfeld het debat in de plenaire zitting over de

hervorming van de ecologiepremie. Mevrouw Moerman, u was toen bevoegd. Die ecologiepremie was bedoeld voor de bedrijven, maar het blijkt dat die premie vooral werd gebruikt door Electrabel om particulieren in een groepsproject te doen stappen voor de aankoop van zonnepanelen. Op zich is dat geen slecht initiatief, maar dat was niet de bedoeling van die ecologiepremie.

Mevrouw de minister, de premies voor energie zorgen voor verwarring: ecologiepremie, WKK-certificaten, groenestroomcertificaten en gemeentelijke premies. Er is duidelijkheid nodig omdat het belangrijk is dat mensen die echt investeren, ook worden beloond voor hun inspanningen. Wilt u duidelijk maken hoe u dit zult doen?

De heer Eloi Glorieux: Ik sluit me aan bij deze vraag omdat de oppervlakte fotonvoltaïsche zonnepanelen gelukkig enorm toeneemt. Ik geef toe dat ik in het recente verleden daarover grote twijfels had omdat het systeem van investeringssteun was overgegaan in het optrekken van groenestroomcertificaten.

Ik word de laatste tijd geregeld aangeklampt door mensen die zonnepanelen op hun dak willen leggen, maar die daarvoor geen investeringssteun meer krijgen. Ik leg hen uit dat ze in het nieuwe systeem over de volledige levensduur van hun installatie, over twintig jaar, beter af zijn. Maar als ze het geld niet hebben om onmiddellijk te investeren, dan is dat voor veel mensen een stap achteruit.

We volgen met de stijging in Vlaanderen wel de internationale trend. Dat neemt echter niet weg dat we achteraan in het Europese peloton zitten ondanks het feit dat er een immense oppervlakte aan daken is in Vlaanderen.

Enige tijd geleden hielden we het debat over de volledige afschaffing van de investeringssteun en de vervanging door een opgetrokken groenestroomcertificaat. Als de waarden van die groenestroomcertificaten vandaag worden verlaagd, dan zetten we twee stappen achteruit.

Mijnheer de minister, wat zijn de concrete plannen? Wordt het verlaagd of niet? Komt er opnieuw een systeem van investeringssteun? Vanuit de sector zijn er signalen dat er beter met een tweesporenbeleid wordt gewerkt, investeringssteun gekoppeld aan verhoogde groenestroomcertificaten. Het ene mag niet worden afgeschaft en het andere gereduceerd.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik heb op deze interessante vraag al een antwoord gegeven dat mevrouw Van den Eynde hier heeft verwoord. Ik zou me hiertoe kunnen beperken, maar ik wil het kader nog eens schetsen. De heer Glorieux heeft me daar ook al minstens twee keer over ondervraagd. Mijn intenties zijn eerbaar, mijnheer Glorieux, u mag ernaar peilen, maar ik ben niet verplicht

daarop te antwoorden. In één zaak mag u heel gerust zijn, het Vlaams Parlement heeft het laatste woord en zal dat blijven hebben.

Producenten kunnen, in verhouding tot de milieuvriendelijk opgewekte megawattuur, groenestroomcertificaten krijgen die vijf jaar geldig blijven. Leveranciers moeten jaarlijks op de laatste dag van maart in verhouding tot de geleverde stroom groenestroomcertificaten inleveren bij de Vlaamse regulator. Zo krijgen ze een marktwaarde die bepaald wordt door drie decretaal voorziene beleidshefbomen, met name het bedrag van de boete die de leverancier moet betalen per niet-ingeleverd certificaat, het bedrag dat de distributienetbeheerder moet betalen per aangeboden certificaat, en de doelstellingen die zich vertalen in percentages op quota van de geleverde stroom.

De percentages zijn progressief. Ze stijgen met de jaren, ingevolge zowel de streefcijfers als een mechanisme dat de streefcijfers optrekt. De quota zijn degressief. Zij dalen met het verbruik, ingevolge vrijstellingen voor grote en zeer grote eindgebruikers.

Voor elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen is de doelstelling 6 percent van de certificaatplichtige leveringen tegen 2010. De boete bedraagt sinds 31 maart 2005 125 euro, de marktwaarde vandaag bedraagt 110 euro en het decretaal, respectievelijk contractueel gegarandeerde opkoopbedrag per certificaat gedurende tien jaar bedraagt 80 euro voor wind of 95 euro voor water, afhankelijk van de technologie die gebruikt wordt, met uitzondering van de fotonvoltaïsche zonnepanelen die gedurende twintig jaar recht geven op 450 euro.

Het kan misschien een geruuststelling of een teleurstelling zijn, maar de Vlaamse Regering kan de gegarandeerde waarde niet wijzigen. De bedragen zijn decretaal bepaald, dus moeten ze ook decretaal gewijzigd worden.

In de discussie tussen investerings- en opbrengststeun is het een beleidskeuze om te evolueren naar een systeem van opbrengststeun. Dat systeem is heel goed, omdat we dan heel nadrukkelijk ondersteunen wat energievriendelijk opgewekt wordt. Ik vermoed niet dat op de keuze teruggekomen zal worden. De bedragen die vandaag bestaan, blijven bestaan tot ze gewijzigd worden via een decretale beslissing.

Mevrouw Van den Eynde, u had ook nog een vraag over de duidelijkheid. Voor de gezinnen zijn er premies van Vlaanderen en van de distributienetbeheerders, en tussen de distributienetbeheerders zijn er ook nog verschillen. We hebben er al wat stroomlijning in gebracht, door het aantal subsidies en de voorwaarden gelijk te schakelen, maar er zijn nog verschillen mogelijk tussen de distributienetbeheerders, want er kunnen

ook meer specifieke noden zijn. Het is ook wenselijk dat creativiteit blijvend wordt aangeboden.

We proberen wel om via de overheid en de website duidelijkheid te scheppen. Als burger kan men, louter door het intikken van het postnummer, een overzicht krijgen van de premies die bestaan en waar men ze kan aanvragen. Het is van belang om dat systeem zo eenvoudig mogelijk ter beschikking te stellen van de mensen en bedrijven die willen investeren. Die informatie is te vinden op www.energiesparen.be.

De voorzitter: Mevrouw Eeckhout heeft het woord.

Mevrouw Hilde Eeckhout: Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord.

Mevrouw Van den Eynde, het was helemaal niet de bedoeling om uw vraag te herhalen. Als niet vaste bezoeker van deze commissie had ik gewoon wat vragen bij de krantenartikels, die suggereerden dat de minister andere plannen had.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Jan Verfaillie tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de stijgende energieprijzen voor de lokale besturen

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, het energiedossier is brandend actueel. De stijgende energieprijzen raken niet alleen de financiën van de gezinnen, maar ook van de lokale besturen. Mevrouw de minister, de gemeenten zijn eigenlijk tweemaal de verliezer. Gisteren hadden we hierover een zeer interessante discussie in de commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden.

Mevrouw de minister, de liberalisering van de energiemarkt startte op 1 juli 2003 en zou zorgen voor dalende prijzen. Zoveel jaren later stellen we vast dat niets minder waar is. Ik heb hierover een enquête gehouden bij diverse lokale openbare besturen. Openbare besturen springen steeds rationeler om met energie en zullen bij vervangingsinvesteringen volop de kaart trekken van energiebesparing. In mijn gemeente hebben we het plan om een nieuw zwembad te bouwen. Het huidige zwembad is heel energieverslindend, want het dateert van 1972. Het lijkt me logisch dat we voor een nieuw zwembad energiezuinige maatregelen nemen. Uit de enquête blijkt duidelijk dat bij ongeveer eenzelfde energieverbruik de uitgaven op vier jaar tijd met ongeveer 60 procent stegen. Hier verliezen lokale besturen een eerste keer.

De lokale besturen verliezen een tweede keer omdat ze, ondanks alle inspanningen van de Vlaamse overheid voor de compensatie van de Elia-heffing en het verlies van dividenden, op jaarbasis nog altijd ongeveer 200 miljoen euro minder ontvangen dan voor de liberalisering.

Mevrouw de minister, voor 2004 verkochten gemeenten zelf energie, waardoor ze recht hadden op voorkeurtarieven. Vandaag zijn de gemeenten volledig afhankelijk van de marktprijs, waardoor ze gigantisch meer betalen dan vroeger. Denk bijvoorbeeld aan openbare verlichting. Vroeger, voor de liberalisering, hadden de gemeenten recht op een voordeeltarief voor openbare verlichting, omdat dat heel belangrijk is in het kader van de openbare orde en de veiligheid. Vandaag stellen we vast dat de gemeenten tarieven hebben die gemiddeld 50 tot 100 percent hoger liggen dan vijf jaar geleden. U kunt natuurlijk stellen dat men de openbare verlichting selectief moet doven.

Gisteren hadden we in de commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden ook een discussie over de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de lokale uitvoerende mandatarissen, meer specifiek de burgemeesters. Ik denk dat het ondenkbaar is dat straatverlichting of verlichting rond rotondes en andere gevaarlijke punten gedoofd zou worden. Dat is niet verantwoord.

Mevrouw de minister, Electrabel heeft eind januari de contracten voor de levering van energie aan 170 gemeenten opgezegd. Eandis had een aanbestedingsprocedure uitgeschreven voor de gemeenten. De betrokken gemeenten moeten op zoek naar een nieuwe energieleverancier voor de elektriciteit bij de politie, bij de OCMW's, in alle openbare gebouwen en voor de straatverlichting. De gemeenten moeten dus nieuwe onderhandelingen voeren.

Het klopt dat de energiemarkt vrijgemaakt is. Voor openbare aanbestedingen van de lokale besturen heerst er echter een semimonopolie: meestal geeft er slechts één inschrijver een prijs op, in een beperkt aantal gevallen zijn het er twee. Bij Eandis waren er twee inschrijvingen, maar ik merk dat een aantal besturen ervoor kozen zelf een aanbesteding te doen. Ik heb bij een aantal gemeenten cijfers opgevraagd. Daaruit bleek dat er slechts één speler was die inschreef. Op het vlak van het aanbod kunnen we nauwelijks spreken van een vrijgemaakte markt. Cijfers tonen aan dat de twee dominante spelers samen meer dan 80 percent van de markt controleren.

Mevrouw de minister, bent u op de hoogte van dit probleem? Ziet u een mogelijkheid om een strategie uit te werken om op middellange termijn de marktwerking te verbeteren? Ziet u een mogelijkheid om in te grijpen bij de dominante spelers? Ziet u andere oplossingen om het probleem aan te pakken? Ik stel deze vragen

omdat ik zelf geen raad weet met dit probleem en u hoogstwaarschijnlijk wel.

De voorzitter: De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux: Een groot probleem dat zich sinds de vrijmaking van de energiemarkt voordoet, is dat we, ondanks die vrijmaking, geconfronteerd blijven met een dominante speler. Het veilen van een aanzienlijk deel van de productiecapaciteit, wat een federale materie is, is een gemiste kans geweest om daar paal en perk aan te stellen of op zijn minst de nieuwkomers op de markt de tijd te geven om een wezenlijk deel van de markt in te nemen en ondertussen de productiecapaciteit van Electrabel voor een deel te gebruiken via een systeem van veiling. Dat is wel in beperkte mate gebeurd maar veel te weinig om een echte marktwerking te creëren. Daarnaast is het belangrijk dat de kernuitstap volgens het schema wordt doorgevoerd. Anders zullen de marktspelers nog veel minder investeren en zal de dominante positie van Electrabel niet alleen bestendigd maar zelfs nog versterkt worden.

Daarnaast is het belangrijk, nu Electrabel zijn contract met gemeenten opzegt en er nieuwe contracten moeten worden afgesloten, dat de gemeenten door de Vlaamse Regering worden gestimuleerd om bij die nieuwe aanbesteding een aantal voorwaarden inzake de duurzaamheid van de geleverde stroom op te nemen. In het kader van de voorbeeldrol van de overheid, en de gemeenten behoren daar ook toe, is het niet meer dan normaal dat op zijn minst de helft van de stroom die aan de gemeenten geleverd wordt, afkomstig is van hernieuwbare energie of

warmtekrachtkoppelingsinstallaties. Nu er toch nieuwe contracten moeten worden afgesloten, moeten we van deze gelegenheid maximaal gebruik maken om de overheid haar voorbeeldrol te laten uitspelen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Verfaillie, ik ben uiteraard op de hoogte van het feit dat het contract dat afgesloten was door ruim 170 steden en gemeenten in Vlaanderen, recent opgezegd werd door de energieleverancier. Ook het contract dat de Vlaamse overheid zelf afsloot, is trouwens opgezegd door de betrokken energieleverancier. Het feit dat op bestekken, uitgeschreven door de steden en gemeenten, vaak slechts één of twee aanbieders ingaan, is me eveneens bekend en baart me inderdaad zorgen.

Het is nuttig eens te bekijken wat de bestekken van steden en gemeenten zo typisch maakt. Het gaat over relatief grote hoeveelheden energie, maar de afname is vaak gespreid over zeer veel kleinere afnamepunten. Veel van de afnamepunten blijken daarenboven een moeilijk in te schatten verbruik en verbruiksprofiel te

hebben. Er is de historische situatie, waarmee heel wat gemeenten nog altijd kampen, dat een aantal van de afnamepunten bijzonder slecht omschreven is. Dat alles maakt dat het beheer van die contracten bijzonder veel administratieve lasten meebrengt, niet alleen voor de leverancier maar ook voor de afnemer. Het gaat over meerjarencontracten. Vaak willen de gemeenten zich indekken en wordt een vaste prijs gevraagd en vaak bundelt een grote groep gemeenten haar bestek tot één groot inkoopcontract. Ten slotte legt de wet op de overheidsopdrachten een aantal eisen op die afwijken van de normale offerteprocedures, zoals die in bedrijven gangbaar zijn. Het gaat om twee niveaus die op een goede wijze aan elkaar worden gehaakt en naar gegevensuitwisseling goed moeten evolueren. Dat zijn de huidige knelpunten bij het afsluiten van dergelijke contracten. Het is trouwens ook een knelpunt voor de Vlaamse overheid zelf.

We zitten in een vrijgemaakte energiemarkt. Dat pijnpunt is door de heer Glorieux aangekaart.

Mijns inziens, moeten we een aantal elementen in aanmerking nemen om na te gaan hoe we voortaan best met dit probleem omgaan. De eerste vraag luidt of we van vaste prijzen moeten afstappen ten voordele van contracten die een objectieve referentieprij, zoals de prijs op een representatieve energiebeurs, hanteren. Een tweede vraag betreft de combinatie van een te groot verbruik en een te grote hoeveelheid afnamepunten in een enkel bestek. Een derde vraag betreft de opsplitsing in laag- en hoogspanning. Die zou het leveranciers die voor een bepaalde soort levering sterk staan, makkelijker maken zich in te schrijven. De administratieve complexiteit voor de lokale besturen zou hierbij een nadeel zijn. Hoewel de lokale overheden met meerdere leveranciers zouden moeten werken, valt dit te overwegen.

Het creëren van meer concurrentie op het vlak van de productie zou uiteraard tot meer concurrentie op het vlak van de levering leiden. Vlaanderen levert in dit verband aanzienlijke inspanningen. De Vlaamse overheid moedigt de lokale productie op basis van warmtekrachtkoppeling en andere vormen van groene stroom aan. Wat de grote productiecentrales betreft, ligt de bal uiteraard in het kamp van de federale overheid.

De vraag om uitleg van de heer Verfaillie draait in feite rond een onbedoeld neveneffect van de introductie van de marktwerking in de energiemarkt. Het was onmogelijk dit effect op voorhand in te schatten. Zoals de heer Verfaillie zelf heeft gesteld, kan de vroegere energieprij moeilijk als een marktprijs worden bestempeld. De lokale en gewestelijke overheden moeten zich zo goed mogelijk organiseren om van de energieleveranciers een correcte prijs en een hoogstaande dienstverlening te verkrijgen. We moeten meer zekerheden voor

de afnemers scheppen. Ik zal heel binnenkort overleg tussen de Vlaamse overheid, de Vlaamse Vereniging van Steden en Gemeenten (VVSG) en de Vlaamse Vereniging van Provincies (VVP) opstarten. Dit overleg moet uitwijzen hoe we tot meer transparantie, tot een betere prijssetting en tot een betere afwikkeling van contracten kunnen komen.

De voorzitter: De heer Verfaillie heeft het woord.

De heer Jan Verfaillie: Ik dank de minister voor haar antwoord. Ik ben blij dat hierover overleg tussen de Vlaamse overheid, de VVSG en de VVP zal plaatsvinden.

Iedereen weet dat de energieprijzen op de wereldmarkt fors zijn gestegen. Dat is een deel van de verklaring. De rest van het probleem begrijp ik intellectueel enigszins. Als lokaal mandataris heb ik hier wel minder begrip voor. De lokale overheden verliezen immers tweemaal. We ontvangen minder dividenden en we ontvangen hiervoor onvoldoende compensaties. In totaal gaat het om een verlies van 200 miljoen euro. Bovendien moeten we elk jaar meer en meer ophoesten om onze energiefacturen te betalen. De hier aanwezige lokale bestuurders weten dat lokale overheden die facturen met de middelen in hun vrije beleidsruimte betalen. Die ruimte is in de gemeenten beperkt en bedraagt slechts 10 tot 15 procent van het totale budget. Indien de gemeenten jaarlijks een paar tienduizenden euro's extra moeten betalen, beschikken ze over minder middelen voor andere investeringen. De lokale besturen ervaren dit als een probleem. Het gaat niet enkel om mijn eigen gemeente. Ik stel vast dat dit ook voor de andere Vlaamse steden en gemeenten geldt.

De voorzitter: Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Rudi Daems tot mevrouw Hilde Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, over de voorbeeldfunctie van de Vlaamse Regering inzake energiezuinig bouwen

De voorzitter: De heer Daems heeft het woord.

De heer Rudi Daems: Mijnheer de voorzitter, we bevinden ons in de aanloop tot Batibouw. Er is momenteel heel wat aandacht voor duurzaam bouwen. Ik wil het geen hype noemen, maar er heerst zeker een positieve sfeer. Gezien de klimaatuitdagingen waarmee we op korte termijn, tot 2012, en op middellange termijn, tot 2020, worden geconfronteerd, moeten we deze gelegenheid met beide handen aangrijpen.

Ik heb deze vraag om uitleg vorige week ingediend. In mijn tekst heb ik de klemtoon op het gebouwenpatrimonium

van particulieren en van de overheid gelegd. Aangezien ik deze vraag aan een Vlaams minister stel, gaat het me hier uiteraard om het Vlaamse patrimonium. De belangrijkste aanleiding om deze vraag om uitleg te stellen, is een dossier dat de Vlaamse Confederatie van de Bouw (VCB) heeft opgesteld. Dit dossier, dat in samenwerking met het studiebureau 3^E, de Provinciale Hogeschool Limburg en Isoterra, een koepel van duurzame bouwproducenten, tot stand is gekomen, bevat geen optimistisch nieuws. De VCB komt tot de conclusie dat de CO₂-uitstoot aan het huidige beleidstempo tegen 2020 niet zal dalen. Volgens de VCB is er nood aan een verscherping van de energieprestatienormen voor nieuwe woningen en aan een energiezuinige renovatie van het bestaande patrimonium. De VCB stelt voor het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, zoals zonnepanelen en warmtepompen, sterker aan te moedigen.

Het toeval wil dat ik, samen met een delegatie van groene mandatarissen, een drietal weken geleden een bezoek aan de stad Freiburg in het Zwarte Woud heb gebracht. Ik heb de voorpagina van de lokale Zondagskrant meegebracht. De krant opent met een artikel over een reglement dat het aanleggen van zonnepanelen voor nieuwe woningen en bij de renovatie van bestaande woningen verplicht maakt. Naast het artikel staat een foto van een ecologische wijk in de stad. Hoewel het reglement nog niet van kracht is, beschikt elke woning in die wijk over zonnepanelen. De eerlijkheid gebiedt me te vertellen dat Duitsland op het vlak van isolatie al een stuk verder staat dan Vlaanderen.

Het gaat hier om het Vlaamse patrimonium. Aangezien de Vlaamse overheid een voorbeeldfunctie moet vervullen, vind ik dit essentieel. Gisteren heb ik minister Bourgeois een vraag om uitleg over deze aangelegenheid gesteld. Zijn antwoord viel me eigenlijk enigszins tegen. Ik heb hem gevraagd hoe het zit met de in 2004 uitgevoerde audit inzake het potentieel om het Vlaamse patrimonium energievriendelijker te maken.

Uit die audit bleek dat er een aantal quick wins waren, goedkope oplossingen op korte termijn, met een heel korte terugverdientijd. Er waren ook een aantal serieuze investeringsprojecten, die toch een zeer redelijke terugverdientijd hadden. De minister heeft een aantal projecten opgesomd, maar hij liep niet over van ambitie wat het aanpakken van het patrimonium betreft.

Het kan ook anders. Zoals ik al eerder heb gezegd, ben ik aangenaam verrast door het pps-projecten voor scholenbouw van minister Vandenbroucke. Hij heeft verklaard voor elke nieuwbouw verder te zullen gaan dan wat momenteel wettelijk is bepaald. Hij zal de E70-energiestandaard als minimale standaard opleggen voor elke nieuwe school en zal zelfs een vijftal projecten voor passiefscholen financieren.

Het wordt stilaan ook economisch interessant om te investeren in dergelijke energievriendelijke projecten.

Dat heeft vooral te maken met het feit dat de markt enorm evolueert. Vroeger werd een standaard zonnepaneel na twintig jaar terugverdiend, vandaag al na zeven à negen jaar. Dat zijn dus enorme stappen voorwaarts, niet omdat de subsidies zijn verhoogd, maar vooral omdat de markt de prijs voor een gelijkaardige installatie eigenlijk heeft gehalveerd. Mevrouw de minister, kunnen we niet wat ambitieuzer zijn op dat vlak? Ik heb deze vraag ingediend voor ik uw voorstellen naar aanleiding van Batibouw had gehoord. Ik heb die voorstellen in de krant gelezen. Ik heb het document zelf nog niet gelezen. Die voorstellen zijn zeer verdienstelijk, maar ze lopen niet over van ambitie. Tot 2020 wilt u vooral investeren in projecten voor het vervangen van oude ketels en het aanbrengen van dubbel glas. Dat is goed, nodig en nuttig, maar met deze doelstellingen zullen we er helaas niet komen.

We hebben wat dit betreft een aantal objectieve bondgenoten. Ook deze ochtend verklaarde de VCB, alweer naar aanleiding van Batibouw, dat het nodig is de energieprestatienormen strenger te maken. De Katholieke Universiteit Leuven, waarvan ik het rapport vorige week nog niet had gelezen, zegt dat het economische optimum voor nieuwbouw wat isolatie betreft momenteel al ligt op een E-waarde van 60, terwijl de wet het vandaag nog heeft over E100. Mevrouw de minister, wat houdt u tegen om die normen voor nieuwbouw strenger te maken, tot wat haalbaar is? Ook de markt is bereid om daaraan mee te werken. Ik herinner me nog een goed betoog van het Wetenschappelijk en Technisch Centrum voor het Bouwbedrijf (WTCB) in deze zaal, een half jaar geleden, in het kader van de klimaatdiscussie. Het WTCB stelde toen dat E80 vandaag meteen te realiseren is en dat het, als het wordt gevraagd, tegen volgend jaar of 2010 nog verder kan gaan. In die zin is het signaal van minister Vandembroucke met zijn E70-standaard even sterk als een wettelijk instrument, aldus het WTCB.

Mijn volgende vraag is geïnspireerd door het bezoek aan Freiburg. Ze gaat namelijk over de energie- of klimaatneutrale wijken. Op de Vlaamse klimaatconferentie op het einde van vorig jaar werd daar een hele sessie aan gewijd. In die werkgroep is toen voorgesteld om in elke provincie minstens één project voor een klimaatneutrale wijk te starten. In Freiburg is één wijk van ongeveer 6000 mensen al 10 à 15 jaar klimaatneutraal. Momenteel is men er bezig met een verkaveling van 12.000 woningen die ook klimaatneutraal zullen worden gebouwd. Hoever staat het met deze projecten?

Moet er niet voor alle overheidsgebouwen, en dus niet alleen voor de schoolgebouwen, een lage energiestandaard of zelfs een passiefstandaard gelden, niet alleen uit economische overwegingen, maar ook als voorbeeld? Minister Bourgeois heeft gisteren wel gezegd dat hij overleg zal plegen met de bevoegde ministers – hij heeft u en minister Keulen vernoemd – om te bekijken welke

inspanningen mogelijk zijn voor het eigen patrimonium en om eventueel een signaal te geven aan de lokale besturen, de gemeenten en de provincies, om het goede voorbeeld te volgen.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Daems, ik dank u voor uw – zoals steeds – bijzonder interessante vraag. Met betrekking tot de CO₂-bijdrage van onze gebouwen zijn we het eens. Ik deel uw visie dat we aan het tempo van het eerste lustrum van het derde millennium de doelstellingen voor het terugdringen van de broeikasgasuitstoot tegen 2020 niet zullen halen. De voorbije drie jaar zijn dan ook tal van initiatieven opgezet om de broeikasgasemissie in de sector van de gebouwen terug te dringen. In het bestek van deze vraag is het onmogelijk om op alle maatregelen afzonderlijk in te gaan, maar toch wil ik ze even opsommen: het nachttarief voor de weekends, de opleiding en de erkenning van energiedeskundigen, de fiscaal aftrekbare energieaudits, de 50.000 aangeboden energiescans, de kosteloos ter beschikking gestelde energieboekhouding voor onderwijs-, welzijns- en gezondheidsinstellingen, de verdubbeling van de besparingsdoelstellingen voor de netbeheerders, de benchmark- en auditconvenanten, de energieconsulenten, de energieprestatiecertificaten, de energiebesparingscampagnes, het actieplan Energiezorg Overheidsgebouwen, het actieplan Energie-efficiëntie, het energierenovatieprogramma, met onder andere het energierenovatiekrediet en de premie voor energiebesparende investeringen door gezinnen die geen of niet genoeg belasting betalen.

U zegt dat dit niet ambitieus is, maar een aantal commissievergaderingen geleden hebt u me gefeliciteerd met die laatste maatregel, omdat die gezinnen die onvoldoende middelen hebben, toch wat kunnen helpen. We moeten vaststellen dat 800.000 daken nog niet geïsoleerd zijn. Ik kan dat cijfer niet genoeg herhalen. Vaak wonen daar mensen, als het al hun eigendom is, die niet de mogelijkheden hebben om daarin te investeren. Ze kunnen een derde besparen op hun energierekening door een dergelijke eenvoudige ingreep. Dan lijkt het me evident dat we daar een extra inspanning gaan doen. Niet elke woning is immers nieuw.

Het renoveren van een oude woning tot een passiefhuis is vandaag bijzonder moeilijk, zoniet onmogelijk.

U stelt terecht dat de energieprestatienormen voor de vergunningsplichtige nieuw- en vernieuwbouw een zeer belangrijke rol spelen. Met betrekking tot vernieuwbouw moet er in het bijzonder gewerkt worden aan de dakisolatie, de beglazing en de condensatieketels. Wat de nieuwbouw betreft, kan ik u melden dat de EPB-eisen op termijn verstrengd worden, wat vanzelfsprekend is. Dat is al aangekondigd. In het Vlaams

energie-efficiëntieactieplan bijvoorbeeld, dat de Vlaamse Regering op 15 juni 2007 heeft aanvaard, staat dat uitdrukkelijk vermeld.

Een verstrenging van de EPB-eisen moet echter terdege worden voorbereid en er moet een maatschappelijk draagvlak voor gevonden worden bij de diverse bouwpartijen: de bouwheer, de architecten en de aannemers. Op dit ogenblik verwerkt het Vlaams Energieagentschap de gegevens van een aantal onderzoeken en van de EPB-aangiften in een voorstel dat in de loop van het jaar als mededeling aan de Vlaamse Regering zal worden voorgelegd.

We moeten verder ook rekening houden met de aanpassingen van de EPB-eisen die gelden in beide andere gewesten. Het zou voor de sector namelijk problematisch kunnen zijn als het ambitieniveau en de timing van de verschillende gewesten al te verschillen. Ik heb gisteren overigens een bijzonder interessant onderhoud gehad met mijn Brusselse en Waalse collega-ministers van Leefmilieu. Het is de bedoeling om dat overleg structureel op te bouwen en te versterken en om thema's als de energieprestatieregelgeving op de agenda te plaatsen, zodat we de zaken structureel op elkaar kunnen afstemmen.

Ik heb met het Vlaams Energierenovatieprogramma 2020 een aanzet gegeven om tegen 2020 energieverlindende of energieverpillende woningen geleidelijk aan te bannen door sensibilisering, regelgeving, ondersteuning, opleiding, overleg en dergelijke. Uit de eerste resultaten van de EPB-wetgeving blijkt overigens dat de Vlaming die bouwt, het gemiddeld 10 percent beter doet dan de norm. Daar zit dus duidelijk nog groeimarge.

De EPB-regelgeving is nog zeer jong. Het is dan ook te vroeg om ze vandaag al definitief te beoordelen, zeker als het gaat over andere dan woongebouwen. Er zijn immers nog maar bijzonder weinig gegevens beschikbaar, doordat er nog onvoldoende EPB-aangiften ingediend zijn. Dat is overigens heel normaal, want de energieprestatienormen zijn pas van toepassing voor de bouwprojecten waarvoor een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag is ingediend vanaf 1 januari 2006. Rekening houdend met zowel de vergunning en de uitvoering als de tijd om een EPB-aangifte in te dienen, wordt pas in de loop van 2008 een voldoende aantal EPB-aangiften verwacht. Pas dan zullen we een mooi beeld krijgen van de huidige toestand.

Mijnheer Daems, u was ook aanwezig op de tweede Vlaamse Klimaatconferentie van enkele maanden geleden. De bevindingen van die focusdag worden op het ogenblik verwerkt door de administratie en zullen vervolgens behandeld worden binnen de Taskforce Klimaatbeleid. Op grond van het onderzoek zal, aan de hand van een vijftal beoordelingsmaatstaven, een keuze van voorstellen worden opgenomen in het voortgangsrapport van

het Vlaams Klimaatbeleidsplan. De afspraak is om dat tegen midden 2008 aan de Vlaamse Regering voor te leggen. Dan zal meteen blijken hoe aan het concept van energieneutrale wijken, dat ik overigens zeer genegen ben, gestalte gegeven kan worden.

Met betrekking tot de overheidsgebouwen verwijst u naar het overleg dat minister Bourgeois gisteren aangekondigd heeft en waaraan ik uiteraard met veel interesse zal participeren. Bij de beoordeling van de EPB-eisen aan de hand van meer onderbouwde gegevens zal worden nagegaan of strengere EPB-eisen voor overheidsgebouwen haalbaar en betaalbaar zijn. In afwachting van die resultaten werkt de Vlaamse Regering wel aan maatregelen om het energieverbruik en eventuele energieverliezen in de bestaande overheidsgebouwen terug te dringen. Zo is er een demonstratieproject opgestart dat specifiek gericht is op energiezuinige publieke gebouwen. Innovatieve energiezuinige gebouwen kunnen rekenen op een Vlaamse cofinanciering van 15 percent en op Europese steun die kan oplopen tot 40 percent.

In het kader van de nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de lokale besturen hebben wij een financiële ondersteuning ingebouwd voor energiezuinige bouwprojecten. De lokale besturen kunnen voor een bouwproject dat het substantieel beter doet dan de huidige E100-eis een subsidie krijgen die kan oplopen tot 50 percent van de meerkost. We hopen om op die manier de lokale besturen een duwtje in de rug te geven en hen aan te zetten tot de bouw van meer energiezuinige gebouwen.

De voorzitter: De heer Daems heeft het woord.

De heer Rudi Daems: Ik dank de minister voor haar antwoord. Ik heb toch nog een paar bedenkingen.

Ik heb inderdaad gezegd dat ik uw initiatief voor de aanvullende premie voor de niet-belastingplichtigen een positieve zaak vind. Ik vind het een goede sociale aanvulling op een federale maatregel. Maar als ik kijk naar de uitvoering ervan, dan heb ik daar toch een paar problemen mee.

Ik merk dat private financierders er niet ongelooflijk tuk op zijn. U hebt één bank gevonden die bereid is om mee te doen. Er blijft het probleem van de voorfinanciering. Dat is voor de laagste doelgroep nog altijd een groot probleem. En de doelgroep van de huurders staat nog altijd in de kou. Niettemin vind ik het uitgangspunt van de maatregel zeker goed.

Maar uw antwoord illustreert een beetje wat ik aangekondigd heb in mijn vraagstelling. U neemt een aantal initiatieven op een aantal evidente terreinen waar winst te boeken valt maar ze zijn verre van ambitieus

genoeg. Ik vind dat we op deze manier de doelstellingen van 2020 niet zullen halen.

Vooraf wat u zegt over het eventueel verstrengen van de energieprestatie-eisen, zit nog veel te veel in de sfeer van 'we gaan dat onderzoeken, we gaan dat nakijken'. Eigenlijk zeggen heel veel economische actoren dat ze er klaar voor zijn. Het economische optimum ligt niet meer op E-100, maar veel lager, op E-60. Wat houdt u dan tegen om op korte termijn te overleggen met die economische actoren? Het hoeft niet van vandaag of morgen ingevoerd te worden, maar geef tenminste een krachtig signaal naar die sector en naar de burgers.

Uiteraard moet u proberen ernaar te streven om op een gelijk speelveld met de andere gewesten te zitten. Maar dit mag geen belemmering zijn om niet vooruit te gaan als Brussel of Wallonië niet meedoen.

Tot slot, minister Bourgeois gaat een lijst maken van alle audits die gebeurd zijn voor het bestaande gebouwenpatrimonium. Ik zal een schriftelijke vraag daarover stellen aan elke minister. Maar mijn indruk blijft dat er op vier jaar tijd – de audits dateren van 2004 – buiten een aantal quick wins, er heel weinig is gebeurd. Het Boudewijngebouw is de grote energiesloper van het hele Vlaamse gebouwenpatrimonium. Ik stel vast dat er buiten een paar initiatieven, met de audit niets is gebeurd. Er komt een Vlaams Administratief Centrum in Leuven. Men wil er een modelproject van maken. U verwijst zelf naar de cofinanciering van Europa. Ik neem aan dat de Vlaamse Regering niet bereid is om daarvoor te cofinancieren.

Waar is de ambitie? Ik blijf wat dat betreft op mijn honger.

De voorzitter: Mevrouw Van den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Groen! doet telkens uitspraken alsof er niets wordt gedaan. Dat stoort me enorm. Ik denk dat er door de Vlaamse Regering wel inspanningen worden gedaan om hernieuwbare energie te promoten.

De heer Rudi Daems: Dat heb ik ook gezegd, maar de ambitie mag hoger.

Mevrouw Marleen Van den Eynde: Groen! wil verordeningen en verplichtingen. Ik ben het er absoluut niet mee eens om alles maar te verplichten in deze maatschappij. De burger moet zelf mee willen.

Tot slot, is er al eens een kostenbatenanalyse gemaakt van de zonnepanelen? Niet elk huis is goed gelegen. Hoe zit het met aantal zonne-uren per jaar in ons land? Ik vind dat zoiets goed moet worden afgewogen alvo-

rens men de Vlaamse Regering vraagt om een verplichting op te leggen.

Het is de rol van Groen!, anders zou de partij zijn geloofwaardigheid verliezen. Maar ik vind de geloofwaardigheid in dit debat soms ver te zoeken.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, de heer Daems haalt de premie en het krediet door elkaar. De premie is één ding en wordt toegekend aan niet-belastingbetalers. Die mensen krijgen een vast bedrag om de ongelijkheid weg te werken die door een federale maatregel is ontstaan. Vlaanderen doet daar dus iets aan.

U zegt dat de voorfinanciering een probleem blijft. Net om dat weg te werken, is er het energierenovatiekrediet.

Eén bank gaat er op in. Ik had een enorm 'oef'-gevoel. Het gaat om kleine leningsbedragen waar traditioneel veel administratie mee gemoeid is. Wij hebben nu een formule uitgewerkt om alles te vereenvoudigen. Je moet de banksector meekrijgen. Ik stel vast dat sinds de lancering van het concept gisteren, er intussen al twee of drie andere banken hun interesse hebben getoond. Dat moeten we kunnen bereiken. Mijn hoop is dat het een algemene standaard wordt om op een eenvoudige wijze de heel kleine bedragen die inderdaad voor een aantal mensen een probleem vormen, te financieren.

Er is onmiddellijk rendement als je je dak isoleert. Als het goed is uitgevoerd, moet je het een paar dagen later op je factuur zien. Daarom wordt er ook bij voorkeur gewerkt met geregistreerde aannemers.

Het probleem van de huurders is een pijnpunt. Daarom wordt een energieprestatiecertificaat verplicht waardoor de energieprestatie staat van elke woning die verhuurd wordt, duidelijk is. Ik ben ervan overtuigd dat het voor verhuurders een stimulans kan zijn om toch te investeren in hun woning. Je moet roeien met de riemen die je hebt.

Ik stel vast dat deze regering werkt aan maatregelen. Moest het zo eenvoudig op te lossen zijn, dan was het al lang gebeurd.

Mijnheer Daems, u zegt dat er initiatieven op evidente terreinen worden genomen. U vraagt waarom de E60-norm niet meteen als norm wordt gehanteerd. Ik pleeg zeer regelmatig overleg met de architecten- en aannemerswereld. Aan het begin van mijn mandaat, nu zes maanden geleden, heb ik samen met de architecten een evaluatie gemaakt. Daaruit kwamen de knelpunten naar voren die architecten ervaren bij het EPB-systeem. We

zijn nu zes maanden verder en de evolutie is enorm. Ook de architecten gaan mee met die boom. Daarnaast moeten de aannemers zich kunnen aanpassen aan de nieuwe bouwtechnieken. De E60-norm heeft gevolgen op de bouwtechnieken. De sector moet mee kunnen. We moeten zo goed mogelijk proberen te stimuleren, maar vooraleer er prestaties worden opgelegd, moeten zowel de markt als de bouwheer er rijp voor zijn. Aan dat draagvlak werken we dag na dag. We hopen dat de oplossingen haalbaar en betaalbaar zijn voor de gewone burger die in Vlaanderen een woning bouwt.

De heer Rudi Daems: Mevrouw de minister, de gedrevenheid waarmee u repliceert, is hoopgevend voor de toekomst. Laat ons een kat een kat noemen: de E60-norm bestond dertig jaar geleden in Denemarken al. Het moet toch niet zo verschrikkelijk moeilijk zijn om de technieken die daar bestaan, naar hier te brengen. Dat moet niet van vandaag op morgen. Het kan toch niet onhaalbaar zijn om gefaseerd van E100 naar E80 en uiteindelijk naar E60 te gaan.

Minister Hilde Crevits: Waarom hebt u het dan niet zelf ingevoerd? U weet dat het niet zo eenvoudig is.

De heer Rudi Daems: Ik voel me niet verantwoordelijk voor wat voormalig minister Stevaert heeft beslist.

Minister Hilde Crevits: Die beslissing kon al jaren geleden zijn genomen. Wij doen er iets aan. We kijken, evalueren en overleggen met de sector. Als het mogelijk is, dan zakken we. Dit kan niet holderdebolder.

De heer Rudi Daems: Ik zeg niet dat dit holderdebolder moet. Op drie jaar tijd is er wel een en ander gebeurd op het vlak van bewustwording van de hele politieke en maatschappelijke wereld over het klimaat.

Minister Hilde Crevits: Ik ben het daarmee eens.

De voorzitter: Het incident is gesloten.